

Posudek školitele k bakalářské práci:
Individuální a univerzální duše u Plótina
Petra Lomozová
květen 2006
FF UK, obor filosofie

Plotinova nauka o duši patří k nejoriginálnějším, ale také nejparadoxnějším stránkám jeho filosofie. Plotinos sice přejímá tradiční platonské rozlišení mezi světovou duší a individuálními dušemi a duši odlišuje od intelektu jako zvláštní, nižší hypostazi, ale na rozdíl od ostatních antických platoniků (s výjimkou svého žáka Porfyria a snad též svého předchůdce Numenia a svého žáka Amelia) zároveň zdůrazňuje, že duše, a to zejména individuální, lidská duše, svou nejvlastnější podstatou spočívá v intelektu, je jeho součástí a jako taková sama nikdy nesestupuje do těla, nýbrž vysílá do něho jen své obrazy. Z tohoto Plotinova důrazu plyne zvláštní postavení lidské duše v jeho universu a s ním spjaté problémy jejích vztahů ke světové duši a k intelektu. Lidské individuální duše nejsou partikularizacemi duše světové, nýbrž jsou jejími „sestrami“. Jakkoli se od ní liší, pojí je s ní jednota společného původu, která je všechny sdružuje v intelektu jako jednu jedinou, „univerzální“ či „celou“ duši. Čím se vlastně liší tato „univerzální“ duše od duše světové, která podle Plotina setrvává v ustavičné kontemplaci intelektu? Jakým způsobem se z ní vyděluje pluralita individuálních lidských duší? Jak to, že individuální lidské duše ve svém zájmu o sebe a o tělesnost klesají hlouběji než duše světová a že naopak mohou v návratu ke svému vlastnímu „já“ vystoupat výše než ona?

Petra Lomozová se ve své práci pokouší nalézt odpověď na tyto otázky. Činí tak neobyčejně šťastným způsobem. Nejprve exponuje Plotinovu nauku o duši: universální (kap. I), světové (kap. II) a individuální (kap. III). Tato expozice je expozicí *problémů*, jimiž se Plotinos ve svých často aporetických pojednáních zabývá, a zároveň pokusem vysledovat, v čem podle Plotina spočívá jejich řešení. Posledně jmenovaný úkol není snadný, neboť Plotinova pojednání o duši mají převážně explorativní ráz, ponechávají nadhozené problémy nedořešené a v důležitých otázkách si zdánlivě protiřečí. Tomu ostatně odpovídá skutečnost, že moderní interpreti se ve výkladu Plotinových stanovisek rozcházejí. Autorka se nedává ani zmást neřešitelnými aporiemi, ani odradit protikladnými interpretacemi, ani strhnout k dogmatickým zjednodušením. Vzácným způsobem se jí daří postihnout specifčnost Plotinova stanoviska právě v jeho problematičnosti. To jí otevírá cestu k otázce po filosofické motivaci této v řadě ohledů paradoxní nauky, již se zdá být snaha o zachování individuality v sebepoznání duše jakožto součásti intelektu (kap. IV a V).

Práce Petry Lomozové má řadu nesporných kvalit. Je tematicky sevřená a jasně strukturovaná. Spočívá na poctivém studiu nesporného antického autora a bere v potaz relevantní sekundární literaturu (v němčině a angličtině). Autorka přitom nikde neulpívá na pouhé reprodukci, nýbrž vždy sleduje myšlenku a snaží se domyslet nevyřčené. Zabývá se přesně definovanými problémy a snaží se co nejostřeji formulovat jejich možná řešení. Výtěžkem zkoumání je kritický výklad jednoho z ústředních témat Plotinovy filosofie, který představuje zcela původní autorčin příspěvek.

Vzhledem k výše zmíněným kvalitám navrhuji bez výhrad hodnotit práci jako *výbornou*.

V Praze, 28.V.2006

Doc. Filip Kaffík, Ph.D.